

Kultūras studijas: plānotais mācību saturs un tā ieviešana vidusskolā

Anda Laķe,

projekta “Skola 2030” jomas eksperte,

Latvijas Kultūras akadēmija

Izglītības satura struktūra vidusskolā

Satura dalījums jomās

Kultūras izpratne un pašizpaušmes mākslā vidējā izglītībā

- ❖ Sociālā un pilsoniskā joma (ekonomika, politika, tiesības, psiholoģija un reliģija)
- ❖ Kultūras izpratne un pašizpaušme mākslā (**kultūras studijas**, vizuālā māksla, mūzika, literatūra un drāma (izpildītājmāksla))
- ❖ Dabaszinātnes (dabaszinības fizika, ķīmija, bioloģija un ģeogrāfija)
- ❖ Matemātika

Kultūras izpratne un pašizpaušmes mākslā: stundu skaits

VIDUSSKOLA (pamatlīmenis)/10.klase	VIDUSSKOLA (optimālais)/11.klase	VIDUSSKOLA (augstākais)/12.klase
Māksla (vizuālā māksla, mūzika, drāma)	Kultūras studijas un māksla (kultūras studijas un izvēle: mūzika, drāma, vizuālā māksla) 140	Kultūras studijas 105
Kultūras studijas 140		
<i>Izglītība par mākslu un kultūru</i>	<i>Izglītība caur mākslu un kultūru</i>	<i>Mākslas un kultūras ietekme uz sociālo un ekonomisko attīstību</i>

Kultūras izpratne un pašizpaušme mākslā: rezultāti

Kultūras izpratne – skolēns raksturo savu kultūras piederību un vērtības; ir piedzīvojis daudzveidīgas tradīcijas, rituālus un svētkus; ir līdzdarbojies kultūras mantojuma saglabāšanā un tradīciju pārmantošanā; skaidro parādības, kas apliecina sabiedrības un kultūru daudzveidību un globalizācijas izpaušmes reālajā un digitālajā vidē; sadarbojas ar citu kultūru pārstāvjiem; novērtē sevi un savus vienaudžus kā kultūras notikumu radītājus vai auditorijas daļu.

Pašizpaušme mākslā (vizuālā māksla, mūzika, literatūra un drāma) – skolēns praktiski darbojas, iztēlojas un gūst prieku radošajā procesā; atklāj un pilnveido savus radošos talantus, zināšanas, prasmes un tehnikas dažādos mākslas veidos; vērtē un interpretē daudzveidīgus radošās izpaušmes veidus; piedzīvo klātienē kultūras notikumus, gūstot emocionālo un estētisko pieredzi un attīstot personiskās kultūras vajadzības.

Kultūras studijas vidusskolā

Kultūras studijas ir novatoriska starpnozaru mācību un pētniecības joma

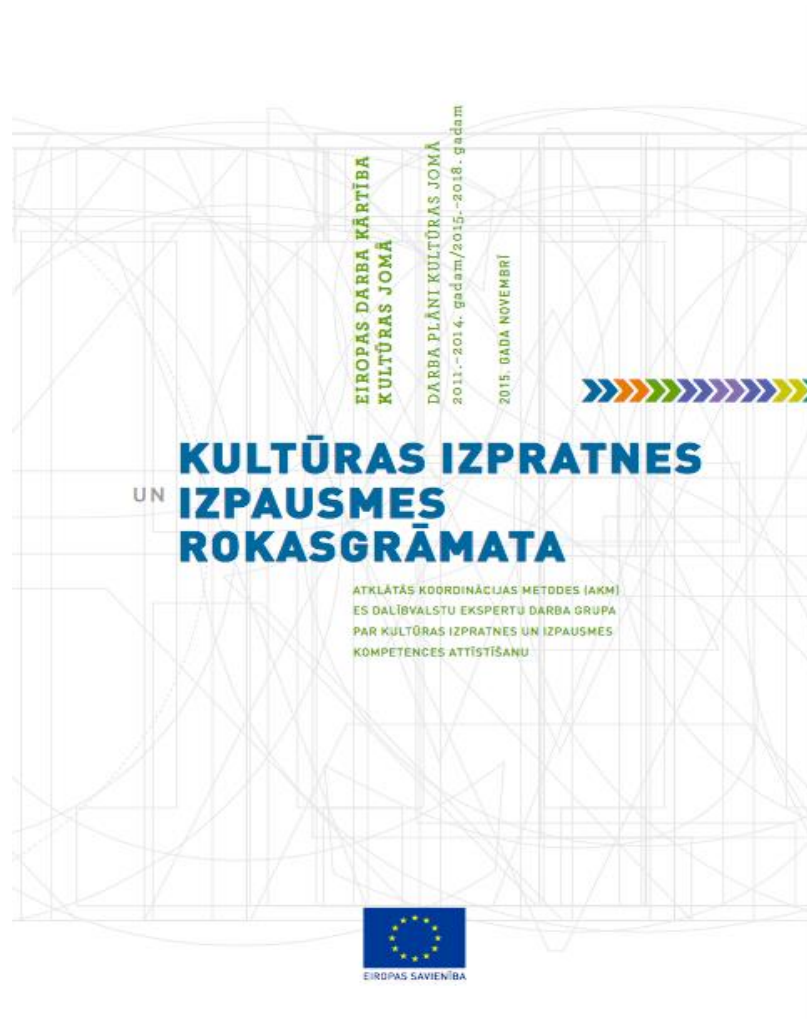
Tajā tiek atklāti un pētīti veidi, kā "kultūra" rada un pārveido individuālo pieredzi, ikdienas dzīvi, sociālās attiecības un varu

Kultūras studijās kultūra tiek skatīta gan kā cilvēku ekspresīvā un simboliskā darbība (piemēram, mākslinieciskā jaunrade), gan kā cilvēku specifisks, atšķirīgs dzīvesveids

Kultūras studijas apvieno sociālo un humanitāro zinātņu stiprās puses (literatūrzinātne, socioloģija, komunikāciju studijas, vēsture, kultūras antropoloģija, ekonomika...). Kultūras studijas, skatot jautājumus pāri šo zinātņu robežām, pievēršas **jauniem mūsdienu pasaules jautājumiem un problēmām**. Nevis skata to, kas ir bijis, bet izstrādājot elastīgus zināšanu radīšanas rīkus, kas pielāgojas šai strauji mainīgajai pasaulei

Kultūras studijas ir veltītas tam, lai izprastu procesus, ar kuriem sabiedrība un tās daudzveidīgās grupas saskaras ar **vēsturi**, kopienas **šodienas dzīvi** un **nākotnes izaicinājumiem**.

Jomas saturam: starptautiski avoti

2. nodaļas autors **Ernsts Vāgners** [Ernst Wagner] (Erlangenas Universitātes pasniedzējs un UNESCO Mākslas un kultūras izglītības katedras atbildīgais koordinators). 3. nodaļu uzrakstījis **Lode Fermēršs** [Lode Vermeersch] (Lēvenas Universitātes HIVA Darba un sabiedrības pētniecības institūta un Briseles Brīvās universitātes Izglītības zinātņu departamenta vecākais pētnieks. 4. nodaļā iekļauti ieteikumi politikas veidotājiem valsts un Eiropas līmenī.

Lielās idejas jeb galvenie temati

1. IDENTITĀTE UN KULTŪRAS PIEDERĪBA
2. KULTŪRAS PAZĪMES
3. KULTŪRAS MANTOJUMS UN TRADĪCIJAS
4. KULTŪRAS DAUDZVEIDĪBA UN GLOBALIZĀCIJA
5. KULTŪRAS PRODUKTS UN PATĒRIŅŠ /kultūras un radošās industrijas

1. IDENTITĀTE UN KULTŪRAS PIEDERĪBA

Galvenais jautājums: kā veidojas individuālā, kopienas, tautas un valstiskā identitāte un piederība?

Apzinoties un izprotot kultūras piederību, veidojas individuālā, kopienas, tautas, valsts (nacionālā) identitāte

Katrs cilvēks var būt piederīgs dažādām kultūrām (nacionālajai, tautas, reģionālajai, pilsētas, lauku, jauniešu u.c.), kas nosaka viņa identitātes veidošanos. Identitāte ir kultūras piederības pamats

Pilnīga savas kultūras izpratne un identitātes izjūta var būt pamats atklātai attieksmei un cieņai pret kultūras daudzveidības izpausmēm. Pozitīva attieksme ietver sevī arī jaunradi un vēlmi attīstīt estētiskās spējas ar māksliniecisku pašizpausmi un līdzdarbību kultūras dzīvē.

2. KULTŪRAS PAZĪMES

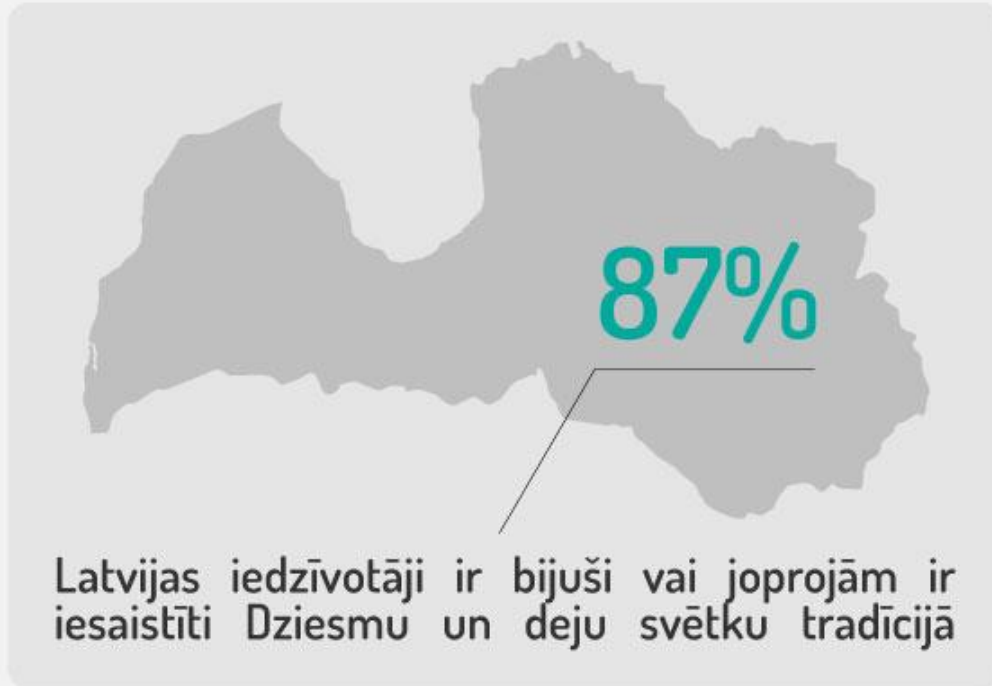
Galvenais jautājums: kā atpazīt un raksturot konkrētas kultūras pazīmes?

Iepazīstot un piedzīvojot mūsdienu kultūras artefaktus (kultūras fenomenus un procesus), valodu, vērtības, rituālus, tradīcijas, svētkus, simbolus (tajā skaitā mitoloģiskos, reliģiskos), zīmes, varoņus iespējams raksturot konkrētu kultūru

DZIESMU UN DEJU SVĒTKU TRADĪCIJA

VAI TU ESI IESAISTĪJIES?

LATVIJAS IEDZĪVOTĀJU LĪDZDALĪBA

AKTĪVA IESAISTE

Pedalījušies svētkos, iesaistījušies to organizēšanā, snieguši ar svētkiem saistītus pakalpojumus vai informējuši par tiem.

PASĪVA TIEŠA IESAISTE

Skatījušies klātienē svētku pasākumus un svētku gājienu.

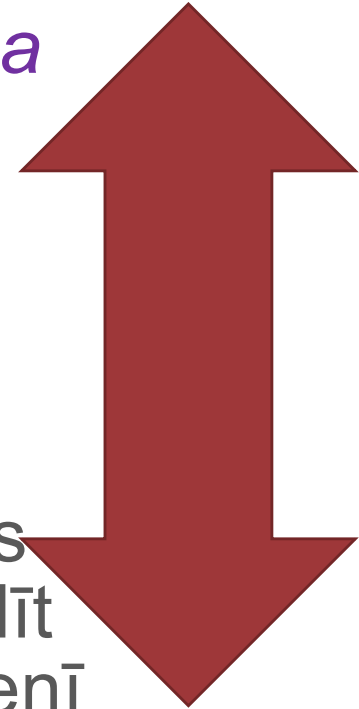
PASĪVA NETIEŠA IESAISTE

Sekojuši līdzī svētku notikumiem plašsaziņas līdzekļos, sociālajos tīklos un pasākumus skatījušies TV un/vai klausījušies radio.

KULTŪRAS MANTOJUMS UN TRADĪCIJAS

Galvenais jautājums: kā notiek kultūras mantojuma saglabāšana un tradīciju pārradīšana mūsdienu sabiedrībā?

Kultūras mantojuma, tradīciju pārmantošana un pārradīšana jeb jaunrade notiek individuāli, kopienas, tautas un valsts līmenī. Apzinot kultūras mantojumu un tradīcijas, var pārmantot un pārradīt jaunradē individuāli, kopienā, tautas un valsts līmenī

4. KULTŪRAS DAUDZVEIDĪBA UN GLOBALIZĀCIJA

Galvenais jautājums: kā izpaužas kultūru daudzveidība un globalizācija starpkultūru mijiedarbībā?

Apzinoties un iepazīstot kultūru daudzveidību un globalizācijas procesus, izprotot dažādu kultūru atšķirības un konfliktus, attīsta cieņu un lojalitāti starpkultūru komunikācijā

5. KULTŪRAS PRODUKTS UN PATĒRIŅŠ

kultūras un radošās industrijas

Galvenais jautājums : kas raksturo kultūru kā tautsaimniecības nozari?

Attīstoties sabiedrības kultūras vajadzībām, veidojas kultūras produkta piedāvājums un pieprasījums, kultūra attīstās kā tautsaimniecības nozare, attīstās kultūras un radošās industrijas, kuras veido arī darba tirgu

Kultūras studiju satura ieviešanas izaicinājumi

- Metodisko materiālu un mācību grāmatu trūkums
- Daudzās skolās nav skolotāju ar atbilstošu kompetenci, nepieciešama profesionālā pilnveide un jaunas skolotāju sagatavošanas izglītības programmas
- Katrā tematā jāintegrē atbilstošas kultūras pieredzes ieguves iespējas (Latvijas skolas somas piedāvājuma izmantošana+...)
- Efektīvas sadarbības iespēju attīstība starp jomas un citu jomu skolotājiem starpdisciplināru tematu apgūvē
- .....

Uzdevumi

Temata teorētisko jēdzienu apguve izmantojot personisko pieredzi

Piedāvājumā divi uzdevumi

Iepazīties un...izpildīt

